

Předmetem psychologie je **studium duševního života člověka** v kontextu **vnitřních** a **vnějších** podmínek jeho existence. Zahnuje dvě skutečnosti:

- **objekt zkoumání** - přesně ohraničená část skutečnosti, která je zkoumána (člověk, skupina, vztah, osobnost, city, reakce ...)
- **způsob zkoumání** - je určen dvěma navzájem se ovlivňujícími faktory:
  - **přístupem k objektu**
  - **metodologií**, která z přístupu vychází

Základní přístupy k objektu psychologického zkoumání

- **behaviorální** - studium chování člověka podle metodologického schématu: **stimulace** → **jedinec/prostředí** → **chování**
- **psychoanalytický** - analýza vzájemných vztahů, různých, hypotetický předpokladů ných vstev osobnosti, zkušeností jedince - vědomí
- **fenomenologický** - vychází ze subjektivní zkušenosti jedince, jeho svědění, nepochopitelného vidění světa
- **faktorový** - důraz na odhalování podstatných rysů osobnosti

Psychologické disciplíny

základní	aplikované		speciální
	na problémy praxe	v oborech praxe	
obecná psychologie vývojová psychologie sociální psychologie psychologie osobnosti	psychologizace psychologie řízení volného času způsobu života profesní orientace rodiny aj.	psychologie práce sportu umění lékařská soudní pedagogická aj.	psychodiagnostika metodologie psych. psychologizace neuropsychologie psychopatologie zoonpsychologie aj.

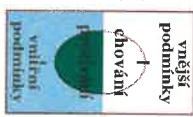
Duševní život je považován za zvláštní projev nervové soustavy člověka, zvláště nervstva centrálního (především mozku).
Nositelem duševního života je však **organismus jako celek**.

Formy (projevy) duševních jevů

	charakteristika	příklad
procesy	ohrančeny děj	myšlen, vnímání, vybarování obsahů
stavy	základní naladění, které zabarvuje všechny děje, odehrávající se na tomto psycho-fyzologickém základě	nálad, soustředěnost, afekt
vlastnosti	relativně stále charakteristický proces, stavu nebo osobnosti jako celku	labilita (prožívání), hloubka (myšlení), společnost (jedince)
obsahy	vnitřní obrázky (modely)	představy, paměťové obsahy

Duševní činnost (psychika, duševno)

Duševní činnost má dvě stránky: **vnější chování** a **vnitřní prožívání**. Na vnitřní prožívání usuzujeme pouze nepřímou z vnějších projevů člověka. (Je to jako když rybář sleduje splátek na hladině. Aby správně odhalil, co způsobilo pohyb vlniček častí splátek, potřebuje mít hodně informací o tom, co se máče pod hladinou odhadovat. Jako chování splátek, splatungy řada vnějších okolností, živých i skrytých (sila větru, dovednost rybáře, proudění pod hladinou, chování ryb ap.), tak i duševní činnost člověka je významně ovlivňována řadou tzv. determinujících faktorů (podmínek vnějších a fungování duševních dějů).

- **vrozené** - z fylogeneze (mají původ ve vývoji druhu): reflexy, instinkty, biologické potřeby
- **získané** - vlny
- **dědičné** - vlny
- **získané** (naučené) - znalosti, dovednosti, schopnosti, postoje
- **získané** (naučené) - znalosti, dovednosti, schopnosti, postoje
- **získané** (naučené) - znalosti, dovednosti, schopnosti, postoje

Vnější podmínky ovlivňující chování

- **způsoby výroby a spotřeby** - technologie, know how
- **stýly aktivit a modely mezilidských vztahů** - chování lidí, vzájemné vztahy
- **kulturní obsahy** - poznání, ideje, hodnoty, historická zkušenost
- **kulturní normy** - kodifikované zákony, zvykové a mravní zákony

Osobnost

V průběhu sociálního života (socializace) se utváří člověk jako **osobnost**. Pojem osobnost vyjadřujeme **celistvostí duševního života jedince**. Z hlediska popisného (strukturálního) to znamená, že duševní děje tvoří uspořádaný, vnitřně integrovaný systém (inkoliv sňuk) dějů. Z hlediska dynamického to znamená, že si jedinec uvědomuje sebe sama (vědomí „já“ - „jáství“) a je tedy schopen **sebezpoznavání, sebedodnocení a seberegulace**.

Struktura osobnosti

Člověk si uvědomuje nejen své fyzické vlastnosti (tělesnou konstituci, vzhled), ale též své **vlastnosti psychické**. Uvědomuje si svoji **identitu**, své „já“.

- To znamená, že díky styku s lidmi, společností a kulturou:
- na základě posuzování sebe sama si utvoří **sebedobrou a sebevědomí**
- vytvoří si představu o sobě, obraz sebe - **sebeobraz, sebezpoznavání**
- příkladem sám sobě na základě prožívání sebe sama, sebedobrou a hodnocení jinými lidmi určité hodnoty - **sebezpoznavání, sebezpoznavání**
- buduje si představu o svých zájmech, tendencích, životních cílech a plánech
- **sebezpoznavání, sebezpoznavání**
- utváří si představu o svých možnostech - **aspirace**
- vytvoří si též kritéria posuzování sebe, objektů okolního světa a také vztahů, do kterých vstupuje či které zaujímají jiní lidé - **normativy, hodnoty, svědomí**.

Struktura osobnosti podle Freudovy klasické psychoanalýzy

Ego („já“) je většinou vědomé, jeho obsahem jsou především **uvědomované obrázky** vnitřního a vnějšího světa. Ego reprezentuje **rozum, logické myšlení, realitu** kontaktu se světem. Harmonizuje vztahy mezi **id** a **superegem**.

Id („ono“) je rezervou **hnutí psychické energie** (libida). Obsahuje **instinkty a pudy**. Projevuje se jako **žádostivost, citlivost** tendence ke slasti a vyhýbání se bolesti. Je rezervou **hnutí psychické energie** (libida). Obsahuje **instinkty a pudy**. Projevuje se jako **žádostivost, citlivost** tendence ke slasti a vyhýbání se bolesti.

Superego („máje“) je z větší části **nevědomé**, původně obsahuje spíše mravní návyky než hlediska spojení se vztahující osobami (rodící). Postupně se vyvíjí v **etickou složku duševního života** osobnosti. Ve vztahu k egu vystupuje jako oblast kontroly. Je to zvláštní reprezentace hodnot, ideálů a svědomí.

Prevedování - oblast obsahující mravní návyky, ideály, svědomí, ale lze je vyvolat. **Novědomí** - oblast obsahující mravní návyky, ideály, svědomí, ale lze je vyvolat.

Vznik samostatné psychologie

- ◆ **1879 - W. M. Wundt** (1832-1920) zakládá v Lipsku labor. psychologie - vznik psychologie jako vědy
- ◆ **1889 - první mezinárodní sjezd psychologie** v Paříži

Psychologie se diferencuje do směrů a škol podle filozofické koncepce a východisek jejích tvůrců. Vydávají odlišné F duševních dějů, liší se pojetím duševního života a metodol vání a interpretace duševních jevů). Základní z nich jsou:

- **Asocianismus** - duševno je tvořeno elementy nazývanými propojenými které vznikají na základě tzv. asociálních zákonů. Mezi jednotlivými stavy, věcnými, pojmy ap.) vznikají asociace, jestliže dochází k její časné, nebo je-li mezi nimi příčinný vztah nebo jiná souvislost (podk Osobnosti: **J. F. Herbart** (1776-1841), **H. Ebbinghaus** (1850-1905), **G. E. Müller** (1850-1943).
- **Reflexologie** - navrhuje na asocianismu. Osvětluje vnitřní, psychotyz utváření nových spojení na základě spojení již vrozených (nepodmíněný Nová reakce - **podmíněný reflex** se na základě vrozené reakce Osobnosti: **I. M. Sečenov** (1829-1905), **I. P. Pavlov** (1849-1936).
- **Behaviorismus** - byl reakcí na evropskou introspektivní psychoté člověka v souvislosti s vnějšími podmínkami s důrazem na **efektivní** chování jsou reakce pro jedince výhodné a užitečné. Vnější mají podmínky výkon bud podporují nebo snižují. Výkon a úspěch je seberealizace. Psychologie proto musí věnovat pozornost analý a podmínkám, za nichž je efektivní. Osobnosti: **J. B. W. E. Ch. Tolman** (1886-1959).

Varová psychologie (gestaltismus) - oproti asocianismu zdůrazňuje celku, které nelze redukovat na elementy (uspořádanost, organizov Experimentálně dokládá zákony: **symetrie** (harmonie), **transpozice** celků z jedné oblasti do druhé), **centrace** (přesimuje-li se do jiné jinak) a **pregnace** (tendence mozku dovozet neúplné figury). Pys silové působící. Polychybné se v silovém poli. Osobnosti: **M. W. Köhler** (1887-1967), **K. Korfa** (1886-1941), **E. Kruenger** (187 E. Ch. Tolman (1886-1959), **E. Heldredová** (1890-1985), **M. R**

Kognitivní psychologie - navrhuje na gestaltismu. Obobacuje i vnitřní modely (obrazu). Zabývá se tím, jak člověk zpracov rozhodující povazuje kognitivní (poznávací) procesy, ale studuje i o ve vztahu k poznávání. Především však propocovává **teorii** G. A. Kelly (1905-1966) U. Neisser (1928), P. V. Simonov (1926

Pluhbání psychologie - projev chování a prožívání člověka jsou ději odhodatragem se v **hlubších vrstvách osobnosti**. Tyto děje i vědomí a jsou projevem dřívějších prožitků, zvláště těch, které by potlačeny (vytlaceny z vědomí do nevědomí, podvědomí). Pres různ a vzniku hnacích sil duševního života spojuje hlubinné psycholog přístupné vědomí jen nepřímou (ve snech, v chybách výkonech, v n narušeném chování či duševní činnosti). Psychologie je vědou o o chování a prožívání člověka v závislosti především na nevědom dějích. Osobnosti: **S. Freud** (1856-1939), **C. G. Jung** (1875-196 A. Adler (1870-1937), **E. Fromm** (1900-1980).

Humanistická psychologie - hlavní potřebou i tendencí člověka člověk potřebuje **mluvit a vyjadřit** sebe sama, svoji **identitu**. Psychka z cest, která pomáhá člověku při seberealizaci. Je třeba hleda prostředek, v němž člověk žije, především pak vztahy mezi lidmi. Zd psychologie na člověka (v terapii a poradenství). Vztah psycholog - svobodně rozhodování a rozvoj osobnosti jedince. Osobnosti: **A. H. C. R. Rogers** (1902-1986), **Ch. Rühliová** (1893-1974), **J. E. T. E**

Transpersonální psychologie - zaměřuje se na tzv. rozšířené vědomí hleškové vědomí. Konstatuje se jako alternativní akademické psycho Brouví se v kontextu s hnutími New Age. Vládá se **osobní** a **trans**